

ШУМ

Михайло Анатолійович
Kaf.oblik.hif@gmail.com

к.е.н., доцент, завідувач
кафедри, Харківський інститут
фінансів Київського
національного торговельно-
економічного університету

ЯКИМЕНКО

Оксана Євгенівна
oeyakimenko@gmail.com

старший викладач, Харківський
інститут фінансів Київського
національного торговельно-
економічного університету

ЗЕЛЕНЮК

Юлія Сергіївна

магістрант, Харківський інститут
фінансів Київського національного
торговельно-економічного
університету

УДК 657.286.9

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЯХ**MODERN STATE AND PROSPECTS OF ELECTRONIC MONEY USING IN SETTLEMENT TRANSACTIONS**

Статтю присвячено дослідженню теоретичного підґрунтя можливостей використання електронних грошей при проведенні розрахунків з контрагентами. Визначено основні напрями активізації розрахунків із використанням електронних грошей.

Статья посвящена исследованию теоретических подходов возможностей использования электронных денег при осуществлении расчетов с контрагентами. Определены основные направления активизации расчетов с использованием электронных денег.

The article is devoted to research of theoretical base of opportunities of use of electronic money upon performance of settlements with counterparties. The main directions of activization of settlements with use of electronic money are determined.

Ключові слова: грошові кошти, електронні гроші, платіжні системи, розрахунки

Ключевые слова: денежные средства, электронные деньги, платежные системы, расчеты

Keywords: money funds, electronic money, payment systems, settlements

ВСТУП

Стрімкий розвиток інформаційних технологій тягне за собою появу нових можливостей як для фізичних осіб, так і для суб'єктів підприємництва. Однією з таких нововведень є можливість розраховуватися за товари чи надані роботи і послуги електронними грошима. Багато наукових праць та практичних консультацій присвячено дослідженню організації та обліку розрахунків з контрагентами як в готівковій, так і безготівковій формі: О.Д. Вовчак, С.О. Пиріг, Т.І. Батракова, І.Б. Садовська тощо. Проте, деякі аспекти здійснення розрахунків за допомогою саме електронних грошей залишаються невизначеними.

МЕТА РОБОТИ полягає у дослідженні електронних грошей як способу розрахунків для визначення основних проблем їх використання при проведенні розрахунків та напрямів їх подолання.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічним та інформаційним підґрунтям статті виступають наукові праці, матеріали періодичних видань та Інтернет-сервісів з питань бухгалтерського обліку, нормативно-законодавчі акти тощо.

Під час проведення дослідження були використані методи логічного узагальнення, порівняння діалектичного аналізу.

РЕЗУЛЬТАТИ

Розрахункові операції суб'єктами господарювання можуть проводитись як готівковою, так і безготівковою формі. Як правило, підприємства віддають перевагу безготівковим розрахункам, це зумовлено тим, що при використанні безготівкових розрахунків підприємства досягають значної економії витрат на їх здійснення.

Водночас, розвиток новітніх інформаційних технологій розширив перелік платіжних інструментів, які використовуються при проведенні безготівкових розрахунків.

У 90-х рр. 20-го століття поряд із зростанням кількості проектів багатоцільових передплачених карток, набуло розвитку використання програмних продуктів з використанням електронних грошей для платежів через комп'ютерні мережі.

В Україні перша спроба введення функціонуючих систем електронних грошей у правове поле була зроблена лише у 2008 р.. Зокрема, Постановою Правління Національного банку України від 25.06.2008 № 178 було затверджено Положення про електронні гроші в Україні, яке встановило вимоги Національного банку України до суб'єктів здійснення випуску, обігу та погашення електронних грошей.

Ст. 15 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» визначено поняття «елек-

тронні гроші» – це одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі [1].

Питання, пов'язані з випуском, обігом та погашенням електронних грошей в Україні регулюються Положенням про електронні гроші в Україні, затвердженом Постановою Національного банку України від 04.11.2010 № 481.

Випуск електронних грошей може здійснювати виключно банк. Здійснюється випуск електронних грошей, номінованих лише у гривні. Банк, що здійснює випуск електронних грошей бере на себе зобов'язання з їх погашення. Випуск електронних грошей здійснюється шляхом їх надання користувачам або комерційним агентам в обмін на готівкові або безготівкові кошти [2].

Користувачем електронних грошей може бути суб'єкт господарювання або фізична особа.

Для зберігання електронних грошей потрібне спеціальне програмне забезпечення, що дозволяє їх отримувати, передавати і враховувати, а також не допускати їх використання сторонніми особами. Така програма може бути скачана з сайту платіжної системи безкоштовно. Крім того, пристрій повинен бути підключений до мережі Інтернет або локальної мережі для зв'язку з іншими пристроями. Також можливий сеанс прямого з'єднання між комп'ютерами за допомогою телефонних мереж.

А, отже, можна сказати, що електронні гроші:

- по-перше, - не грошові знаки;
- по-друге, не є платіжним інструментом;
- по-третє, не мають статусу грошової одиниці.

Електронні гроші зберігаються в електронних гаманцях користувачів відповідної платіжної системи. Управляти грошима у своєму гаманці користувач може за допомогою Інтернету або мобільного телефону.

Використовуючи електронний гаманець, власник електронного гаманця отримує досить широке спектр зручностей і переваг. Це пов'язано, передусім, з різноманітністю товарів та послуг, які можна оплатити електронними грошима, не підводячись з робочого місця та не виходячи з дому. Головна перевага віддаленої оплати – це величезна економія часу. Електронні гроші особливо корисні і зручні під час здійснення масових платежів невеликими сумами. Наприклад, при платежах у сфері перевезень, розваг, оплаті комунальних послуг, оплаті різних штрафів, розрахунках в Інтернеті тощо. Процес платежу електронними грошима здійснюється швидко, немає черг в касу банку, гроші переходять від платника до одержувача швидко.

Особа, яка бажає створити систему електронних грошей в Україні і здійснювати їх випуск, зобов'язана узгодити правила цієї системи з Національним банком України по випуску електронних грошей [3].

Найпопулярнішими в українському сегменті мережі Інтернет (про це свідчить кількість реєстрацій) є такі системи електронних грошей: Webmoney; Яндекс.деньги; RBK Money; Ukrmoney; Інтернет.гроші; E-Gold; Paypal.

Однією з поширених помилок є віднесення до електронних грошей сучасних засобів доступу до банківського рахунку, а саме, традиційних банківських платіжних карток (як мікропроцесорних, так і з магнітною смугою), а також Інтернет-банкінгу. У системах, які здійснюють розрахунки електронними грошима, банківські рахунки використовуються тільки при введенні і виведенні грошей з системи. При цьому використовується консолідований банківський рахунок емітента електронних грошей, а не карткові або поточні рахунки користувачів. При емісії електронних грошей, традиційні гроші зараховуються на консолідований банківський рахунок емітента. При пред'явленні електронних грошей для погашення, традиційні гроші списуються з консолідованого банківського рахунку емітента.

Ще однією типовою помилкою є віднесення до електронних грошей передплачених одноцільових карт, таких як: подарункова карта, паливна карта, телефонна карта і т.д. Використання такого платіжного інструменту не означає здійснення нового платежу. Реальний платіж здійснюється в момент покупки або поповнення такої карти. Її використання не породжує нових грошових потоків і є простим обміном інформації про спожиті товари або послуги.

Як засіб платежу, електронні гроші мають свої недоліки та переваги.

Так, до переваг від використання електронних грошей можна віднести: швидкість, зручність, економічність платежів, підлягають контролю з боку банків за оборотом після емісії; анонімність платежів як фізичними, так і юридичними особами; електронні гроші, як правило, не можна витратити, якщо ці гроші викрадено або втрачено; економія витрат на виготовлення, перевезення, перерахування, сортування, пакування, перевезення тощо; не має потреби інкасувати значні обсяги готівки; можливість здійснювати мікроплатежі в торгово-сервісній мережі; можливість отримати мікрокредити на споживчі цілі; після втрати, викрадення або знищення, одразу попередивши про це банківську установу, можна отримати нові електронні гроші з відновленням первісного балансу.

Разом з цим використання електронних грошей може мати і достатньо суттєві недоліки: відсутність нарахованих відсотків за зберігання грошей на рахунках; ризики шахрайства; зняти готівку без комісії не можливо; доступ обмежується фізично програмно-технічними засобами в роздрібній сфері; не підлягають виплаті фондом гарантування вкладів фізичних осіб; обмеження обігу визначено законами та постановами НБУ; заборона на використання для платників єдиного податку.

ВИСНОВКИ

Отже, на сьогодні електронні гроші мають високу перспективу розвитку, оскільки можуть виступати потенційним заміником для мікроплатежів. За своїми властивостями, електронні гроші здатні частково замінити або повністю витіснити при розрахунках готівку.

Оскільки такий спосіб розрахунків міг би бути ефективним саме для підприємств малого бізнесу, слід враховувати, що чинним законодавством су-

б'єктам господарювання, які є платниками єдиного податку, заборонено використовувати для розрахунків електронні гроші. Але фізичні особи – підприємці та юридичні особи, які не використовують спрощену систему оподаткування, мають право вільно здійснювати розрахунки електронними грошима.

Список використаних джерел

1. Про платіжні системи і переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. №2346-III -

[Режим доступу]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>

2. Положення про електронні гроші в Україні: Постанова Правління Національного банку України 04.11.2010 № 481. - [Режим доступу]: zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10/para19#n19

3. Вовчак О.Д., Шпаргало Г.Є., Андрейків Т.Я. Платіжні системи: навч. посібник / О.Д. Вовчак, Г.Є. Шпаргало, Т.Я. Андрейків. – К.: Знання, 2008. – 341 с.